DOMSTOLENS DOM
av den 11 juli 1985*

I de förenade målen 60 och 61/84

har Tribunal de grande instance i Paris till domstolen gett in en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 177 i EEG-fördraget i det mål som pågår vid den nationella domstolen mellan

1) **Cinéthèque SA**, Paris,

2) **Glinwood Films Ltd**, London,

3) **Discophile Club de France**, Paris,

4) **Téléfrance SA**, Paris,

och

Fédération nationale des cinémas français, Paris (mål 60/84), samt mellan

1) **Éditions René Chateau SARL**, Paris,

2) **Hollywood Boulevard diffusion – Michel Fabre**, Paris,

3) **SPRL–DGD**, Charleroi (Belgien),

och

Fédération nationale des cinémas français, Paris (mål 61/84).

Begäran avser tolkningen av artiklarna 30, 34, 36 och 59 i fördraget för att Tribunal de grande instance skall kunna avgöra om vissa bestämmelser i den franska lagstiftningen om spridning i form av videokassetter eller videoskivor av filmer som samtidigt visas på biograf är förenliga med dessa artiklar.

* Rättegångsspråk: franska.

DOMSTOLEN

sammansatt av ordföranden Mackenzie Stuart, avdelningsordförandena G. Bosco och O. Due samt domarna P. Pescatore, T. Koopmans, U. Everling, K. Bahlmann, Y. Galmot och R. Joliet,

generaladvokat: Sir Gordon Slynn,
justitiesekreterare: D. Louterman, byrådirektör,

som beaktat yttrandena från

— SA Téléfrance, sökande i målet vid den nationella domstolen i mål 60/84, genom advokaten J.P. Clement, Paris,

— de övriga sökandena i målen vid den nationella domstolen, genom advokaterna J.-G. Bitoun och L.-E. Pettiti, Paris

— Fédération nationale des cinémas français, svarande i målen vid den nationella domstolen, genom advokaten L. Bousquet,

— den tyska regeringen, genom E. Röder,

— den franska regeringen, genom G. Guillaume,

— Europeiska gemenskapernas kommission, genom J. Delmoly, C.-D. Ehlermann och D. Jacob, samtliga i egenskap av ombud, och

som hört generaladvokatens förslag till avgörande, framlagt vid sammanträde den 20 mars 1985,

meddelar följande

dom

DOMSKÄL

1 Genom två beslut av den 15 februari 1984, som inkom till domstolen den 7 mars 1984, har Tribunal de grande instance i Paris enligt artikel 177 i EEG-fördraget ställt tre i båda målen likalydande frågor om tolkningen av artiklarna 30, 34, 36 och 59 i fördraget, för att kunna avgöra om den franska lagstiftningen om spridning av filmverk är förenlig med dessa bestämmelser.

2 I artikel 89 i den franska lagen nr 82-652 av den 29 juli 1982 om audiovisuell kommunikation (Journal officiel de la République française av den 20 juli 1982, s. 2431) föreskrivs att filmverk som visas på biograf inte samtidigt får spridas i form av inspelningar avsedda att säljas eller hyras ut till allmänheten för enskilt bruk, särskilt videokassetter eller videoskivor, före utgången av en tidsfrist på mellan sex och arton månader som skall fastställas genom förordning. Vidare föreskrivs att denna tidsfrist skall löpa från och med det att tillstånd utfärdats för biografvisning, och att undantag från den kan beviljas på villkor som fastställs genom förordning.

3 Genom en tillämpningsförordning av den 4 januari 1983 fastställdes den föreskrivna tidsfristen till ett år. Enligt besluten om hänskjutande framgår det av denna lagstiftning jämförd med tidigare antagna bestämmelser om TV-sändning av film att ordningsföljden för visning av film är följande: först visning på biograf, därefter spridning i form av videokassetter och videoskivor och sist TV-sändning. I besluten om hänskjutande anges att en uppmjukning av reglerna är möjlig genom att kulturministern kan bevilja undantag från ettårsregeln efter yttrande av en kommission bestående av åtta ledamöter, varav två företräder utgivare av videokassetter och videoskivor. Undantag beviljas i enlighet med tillämpningsförordningen med hänsyn till resultatet av den kommersiella exploateringen av filmverket genom visning på biograf.

4 I mål 60/84 gäller tvisten vid den nationella domstolen spridningen av filmen "Furyo", producerad av det engelska företaget Glinwood Films Ltd. i London. I mars 1983 upplät detta företag ensamrätten till spridning och visning på biograf av denna film till det franska företaget AAA. Ett tillstånd för biografvisning enligt artikel 89 i lagen nr 82-652 utfärdades för filmen den 28 juni 1983. En månad senare beviljade Glinwood ett annat franskt företag, Cinéthèque SA, en exklusiv licens för framställning och saluföring av videokassetter med filmen från och med den 1 oktober 1983. Licensen gällde för Belgien, Frankrike och Schweiz. Cinéthèque förband sig att betala Glinwood 500 000 franska franc i licensavgift. Efter det att även företaget AAA hade givit sitt samtycke började Cinéthèque framställa och saluföra videokassetter med filmen från och med den avtalade tidpunkten. Denna verksamhet avbröts emellertid i oktober 1983 efter ett interimistiskt beslut på begäran av Fédération nationale des cinémas français om att låta beslagta alla videoinspelningar av filmen "Furyo" som förts ut på marknaden av Cinéthèque och som var till salu i detaljhandeln. Cinéthèque och Glinwood väckte talan vid Tribunal de grande instance i Paris för att få de vidtagna åtgärderna upphävda och få fastställt att bestämmelserna i artikel 89

i lag nr 82-652 och i tillämpningsförordningen av den 4 januari 1983 strider mot artiklarna 30–36 och 59 i EG-fördraget.

5 I mål 61/84 gäller tvisten vid den nationella domstolen distributionen av filmen "Le Marginal", producerad av de två franska företagen Cérito Films och Films Ariane. Dessa företag upplät till det franska företaget Éditions René Chateau SARL rätten till utgivning, exploatering och spridning senast från den 15 januari 1984 av denna film på videokassett mot en ersättning av 1,5 miljoner franc samt licensavgifter på 20% av intäkterna från försäljning utöver 20 000 videokassetter. Detta avtal gällde för Belgien, Frankrike, Luxemburg och Schweiz. Den 27 oktober 1983 hade filmen premiär enbart på de tre biografer i Paris som tillhör företaget Hollywood Boulevard Diffusion – Michel Fabre och visningstillstånd för filmen utfärdades samma dag. Den 20 december 1983 fick emellertid Éditions René Chateau, med hänsyn till att det i Frankrike redan förekom piratkassetter av filmen, tillstånd av Cérito Films att snarast möjligt sprida videokassetter med filmen. René Chateau började från och med denna tidpunkt i samarbete med Hollywood Boulevard utgivningen av videokassetten med filmen. På begäran av Fédération nationale des cinémas français förbjöds de två företagen genom ett interimistiskt beslut av den 27 december 1983 vid vite att sprida filmen i form av videoinspelningar avsedda att säljas eller hyras ut till allmänheten för enskilt bruk. Éditions René Chateau och Hollywood Boulevard väckte talan vid Tribunal de grande instance i Paris för att få de vidtagna åtgärderna upphävda och få fastställt att bestämmelserna i artikel 89 i lag nr 82-652 och i tillämpningsförordningen av den 4 januari 1983 strider mot artiklarna 30–36 och 59 i EEG-fördraget.

6 Det var för att avgöra dessa frågor som Tribunal de grande instance i Paris i dessa två mål ställde följande tolkningsfrågor till domstolen:

"1. Är bestämmelserna i artikel 89 i den franska lagen av den 29 juli 1982 om spridningen av filmverk, kompletterade genom förordningen av den 4 januari 1983, vilka ifråga om övergången från en spridningsform till en annan föreskriver att det i ett år – utom i undantagsfall – skall gälla förbud mot att ett filmverk samtidigt visas på biograf och sprids i form av videokassett, förenliga med artiklarna 30 och 34 i Romfördraget?

2. Är de nationella bestämmelserna förenliga med artikel 59 i Romfördraget om friheten att tillhandahålla tjänster?

3. Om svaret på någon av föregående frågor är nekande, är bestämmelserna i artikel 89 i lagen av den 29 juli 1982 och i förordningen av den 4 januari 1983 förenliga med bestämmelserna i artikel 36 i Romfördraget som föreskriver undantag från artiklarna 30 och 34 i samma fördrag?"

7 Den nationella domstolen vill med dessa frågor veta hur artiklarna 30, 34, 36 och 59 i fördraget skall tolkas för att kunna avgöra förenligheten med dessa bestämmelser av en nationell lagstiftning som reglerar spridningen av filmverk och som i fråga om övergången från en spridningsform till en annan föreskriver att det i ett år skall gälla förbud mot att ett filmverk samtidigt visas på biograf och sprids i form av videokassett.

8 Det skall först prövas om bestämmelserna om friheten att tillhandahålla tjänster i fördraget, särskilt artikel 59, är av betydelse vid bedömningen av en sådan nationell lagstiftnings förenlighet med gemenskapsrätten.

9 Filmverk tillhör den kategori konstnärliga verk som kan göras tillgängliga för allmänheten, antingen direkt via TV eller på biograf eller indirekt genom inspelningar, t.ex. videokassetter. I det senare fallet sammanfaller spridningen till allmänheten med att inspelningen av verket förs ut på marknaden.

10 Enligt den bestämmelse i fransk lag som gav upphov till de två målen vid den nationella domstolen är det förbjudet att "exploatera" filmverk i form av inspelningar, särskilt videokassetter. Frågan kan därför ställas om förbudet, även om det inte gäller själva upplåtelsen av en licens som inte omedelbart följs av framställning av videokassetter, ändå omfattar en order om framställning av sådana produkter. Det måste i detta hänseende understrykas att man inte kan betrakta framställningen av videokassetter som en "tjänst" i den mening som avses i fördraget, eftersom den insats som görs av tillverkaren av dessa produkter direkt leder till framställningen av ett fysiskt föremål, som dessutom finns klassificerat i Gemensamma tulltaxan (tulltaxenummer 37.07). Enligt artikel 60 i fördraget skall prestationer som utförs mot ersättning anses som tjänster, "i den utsträckning de inte faller under bestämmelserna om fri rörlighet för varor, kapital och personer".

11 Härav följer att de frågor som har tagits upp av den nationella domstolen enbart skall behandlas mot bakgrund av artikel 30–36 i fördraget.

12 Oenigheten mellan parterna har framför allt rört verkan av den berörda nationella lagstiftningen på importen av videokassetter och på saluföringen av

importerade videokassetter inom det nationella territoriet. Den franska regeringen har förklarat att det förbud som föreskrivs i fransk lag inte gäller export av videokassetter, eftersom export till andra medlemsstater av videoinspelningar av filmer som visas på biograf inom franskt territorium inte motverkar lagens särskilda syfte. I den mån den nationella domstolen i det ena av dessa mål tillät beslag av videokassetter avsedda för export tillämpade den enligt den franska regeringens uppfattning lagen felaktigt. Den franska regeringen har i detta hänseende påpekat att det rör sig om en ny lag.

13 Under dessa omständigheter måste prövningen av den omtvistade nationella lagstiftningen begränsas till dess eventuella verkningar på importen av videokassetter och på saluföringen av importerade videokassetter.

14 Sökandena och intervenienterna i målet vid den nationella domstolen, dvs. Cinéthèque och Glinwood Films, Éditions René Chateau och Hollywood Boulevard, Téléfrance SA och Discophile Club de France, har i detta hänseende understrukit att en lagstiftning av det slag som tillämpas i Frankrike har till verkan att begränsa handeln inom gemenskapen, eftersom dess tillämpning förhindrar att vissa produkter finns till försäljning inom det nationella territoriet, trots att de kan röra sig fritt inom andra medlemsstaters territorium. Ett sådant hinder för handeln inom gemenskapen kan inte vara berättigat enligt artikel 36 i fördraget av skäl som rör skyddet för industriell och kommersiell äganderätt, särskilt upphovsrätt, eftersom innehavaren av en sådan rätt till ett filmverk på grund av ovan nämnda lagstiftning förhindras att utöva de rättigheter som tillkommer honom enligt upphovsrätten.

15 Fédération nationale des cinémas français, som är svarande i målet vid den nationella domstolen, har gjort gällande att reglerna i fråga tillämpas utan åtskillnad på importerade och inhemska produkter, att de antogs på grund av att det saknades gemenskapslagstiftning inom ett område som hör till medlemsstaternas exklusiva behörighet och att de är motiverade av tvingande hänsyn som rör allmänintresset. Det saken gäller är att skydda biograffilmen som kulturyttring, vilket är nödvändigt med hänsyn till den snabba utvecklingen av andra distributionsformer vad gäller film.

16 Den franska regeringen, som har intagit en liknande ståndpunkt, har påpekat att reglerna i fråga ingår i ett regelverk med syfte att införa en kronologi för olika former för exploatering av ett filmverk för att se till att visning på biograf ges företräde. TV-sändning av filmverk var redan reglerad i Frankrike genom de instruktioner som gäller för de nationella TV-bolagen,

och syftet med artikel 89 i lag nr 82-652 var att tillämpa samma regler för exploatering genom video, även om det i detta sammanhang fastställdes en kortare tidsfrist. Sådana regler är nödvändiga för att säkerställa den fortsatta filmproduktionen, eftersom huvuddelen av intäkterna (80%) kommer från biografvisning, medan inkomsterna från andra exploateringsformer är mycket små. Biografvisning är därför, enligt den franska regeringens uppfattning, en grundläggande förutsättning för lönsamhet inom filmindustrin och därmed för själva filmproduktionen.

17 Den franska regeringen har tillfogat att det skulle ha varit möjligt att låta innehavarna av filmrättigheterna senarelägga spridandet i form av videoinspelningar, genom att i sina avtal fastställa en obligatorisk tidsfrist. Ett sådant självreglerande system hade emellertid inte kunnat ta hänsyn till videoindustrins växande betydelse och till risken att det skulle uppstå en sådan obalans i förhållandet mellan avtalsparterna att avtalet inte längre hade någon reglerande verkan.

18 Kommissionen har konstaterat att de nationella reglerna, genom att förbjuda saluföring i ett år av videokassetter med filmverk som visas på biograf, ovedersägligen hindrar importen av videoinspelningar som lagligen framställts och saluförs i en annan medlemsstat eller som där övergått till fri omsättning. Möjligheten till undantag på grundval av ovannämnda förordning av den 4 januari 1983 ändrar inte detta förhållande. Kommissionen har emellertid hävdat att kulturella syften kan motivera vissa hinder för den fria rörligheten för varor, under förutsättning att begränsningarna i fråga tillämpas utan åtskillnad på inhemska och importerade produkter, att de är utformade med hänsyn till det kulturella syfte som eftersträvas och att de utgör det medel att uppnå detta som minst påverkar handeln inom gemenskapen.

19 På domstolens begäran har kommissionen tillhandahållit information om situationen i de övriga medlemsstaterna. Det finns i de övriga medlemsstaterna ingen lagstiftning som är jämförbar med de franska reglerna. I de flesta medlemsstaterna har de berörda branscherna ingått avtal med varierande räckvidd rörande den tid som skall förflyta mellan premiärvisningen av en film på biograf och den tidpunkt när den får spridas i form av videokassett. Denna tid kan variera mellan tre och tolv månader, men uppgår i de flesta fall till sex månader. I Förbundsrepubliken Tyskland och Danmark får filmer som har mottagit visst stöd, enligt de stödutbetalande institutionernas direktiv inte saluföras på videokassett förrän sex månader respektive ett år efter det att filmen premiärvisades på en biograf i landet.

20 Det skall mot bakgrund av denna information för det första konstateras att de nationella regler som det är fråga om i målen vid den nationella domstolen tillhör en kategori bestämmelser som tillämpas i de flesta medlemsstater i form av avtal, förvaltningsregler eller lag, med olika räckvidd men alla med syftet att skjuta upp spridningen av filmer genom videokassett under de första månaderna efter biografpremiären för att skydda exploateringen av film genom biografvisning vilket bedöms vara av avgörande betydelse för filmproduktionens lönsamhet jämfört med exploatering genom videokassetter. Det skall för det andra noteras att fördraget i princip överlåter åt medlemsstaterna att avgöra om ett sådant system är nödvändigt, vilken form det bör ha och vilka eventuella tidsfrister som i förekommande fall skall fastställas.

21 Det måste i detta sammanhang påpekas att ett sådant system inte har till syfte att styra handelsströmmarna, om det tillämpas utan åtskillnad på videokassetter som framställts inom det nationella territoriet och importerade videokassetter. Systemet innebär inte att den inhemska produktionen gynnas i förhållande till produktionen i övriga medlemsstater, utan främjar filmproduktionen som sådan.

22 Tillämpningen av ett sådant system kan emellertid skapa hinder för handeln med videokassetter inom gemenskapen på grund av skillnaderna mellan de olika medlemsstaternas regler och mellan villkoren för premiärvisning av filmer på biograf. Under dessa förhållanden är ett i dessa regler föreskrivet exploateringsförbud endast förenligt med fördragets princip om fri rörlighet för varor under förutsättning att de eventuella hinder för handeln inom gemenskapen som det orsakar inte går utöver vad som är nödvändigt för att uppnå det eftersträvade målet och att detta mål är berättigat ur gemenskapsrättslig synpunkt.

23 Det går inte att förneka det berättigade i ett nationellt system som, för att uppmuntra produktionen av filmverk oavsett ursprung, under en begränsad inledande period ger företräde åt biografvisning vid spridningen av dessa verk.

24 Svaret på de ställda frågorna blir således följande. Artikel 30 i fördraget är inte tillämplig på en nationell lagstiftning som reglerar spridningen av filmverk genom att förbjuda att dessa under en bestämd tid exploateras samtidigt genom visning på biograf och i form av videokassetter, och som föreskriver i vilken ordningsföljd övergången från en spridningsform till en annan skall ske, när förbudet tillämpas utan åtskillnad på såväl videokassetter

framställda inom det nationella territoriet som importerade videokassetter, och när de eventuella hinder som dess tillämpning kan medföra för handeln inom gemenskapen inte går utöver vad som är nödvändigt för att under en inledande period säkerställa att biografvisning av filmverk, oavsett dessas ursprung, ges företräde framför andra spridningsformer.

25 Sökandena och intervenienterna i målen vid den nationella domstolen har vidare ställt frågan om artikel 89 i den franska lagen om audiovisuell kommunikation strider mot den yttrandefrihet som erkänns i artikel 10 i Europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, och därmed är oförenlig med gemenskapsrätten.

26 Även om det är riktigt att det åligger domstolen att säkerställa respekten för de grundläggande rättigheterna på gemenskapsrättens område, är det inte domstolens sak att pröva om en nationell lag på ett område som, liksom i förevarande fall, hör till den nationella lagstiftarens kompetens är förenlig med Europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna.

Rättegångskostnader

27 De kostnader som har förorsakats den tyska och den franska regeringen samt kommissionen, som har inkommit med yttrande till domstolen, är inte ersättningsgilla. Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den domstolen att besluta om rättegångskostnaderna.

På dessa grunder beslutar

DOMSTOLEN

– angående de frågor som genom beslut av den 15 februari 1984 förts vidare av Tribunal de grande instance – följande dom:

Artikel 30 i fördraget är inte tillämplig på en nationell lagstiftning som reglerar spridningen av filmverk genom att förbjuda att dessa under en bestämd tid exploateras samtidigt genom visning på biograf och spridning i form av

videokassetter, och som föreskriver i vilken ordningsföljd övergången från en spridningsform till en annan skall ske, när förbudet tillämpas utan åtskillnad på såväl videokassetter framställda inom det nationella territoriet som importerade videokassetter, och när de eventuella hinder som dess tillämpning kan medföra för handeln inom gemenskapen inte går utöver vad som är nödvändigt för att under en inledande period säkerställa att biografvisning av filmverk, oavsett dessas ursprung, ges företräde framför andra spridningsformer.

Mackenzie Stuart Bosco Due Pescatore

Koopmans Everling Bahlmann Galmot Joliet

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 11 juli 1985.

P. Heim
Justitiesekreterare

A. J. Mackenzie Stuart
Ordförande